

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2001-2002

1 MAART 2002

Wetsvoorstel betreffende de financiering van de leden van de koninklijke familie
(Ingediend door de heer Jean-Marie Dedecker c.s.)

TOELICHTING

Op 18 oktober 2001 besliste de Senaat om binnen de commissie voor de Financiën en voor de Economische Aangelegenheden een werkgroep op te richten die belast werd met de voorbereiding van een wetsvoorstel over de dotaties ten gunste van leden van de koninklijke familie.

Dit wetsvoorstel bouwt verder op de besprekingen in de commissie naar aanleiding van de discussie over het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 7 mei 2000 houdende toekenning van een jaarlijkse dotatie aan Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Filip en van een jaarlijkse dotatie aan Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Astrid.

Het voorstel komt tegemoet aan een aantal verzoeken die door verschillende senatoren werden geuit. Vooreerst was er nood aan criteria voor de wetgever bij de bepaling van de dotaties. Nu lijken die criteria volstrekt willekeurig. Het is dus ook in het belang van de rechtszekerheid van de leden van de koninklijke familie zelf, dat er een abstracte wettelijke regeling komt.

Bovendien is een minimum aan bezinning over de rol van de prinsen en prinsessen noodzakelijk. Het lijkt immers niet langer houdbaar om alle kinderen van de Koning van een dotatie te voorzien en representatieve taken te laten vervullen. Vanaf het aantreden van de volgende vorst kan er best een nieuwe regeling van kracht worden. De huidige dotaties zouden evenwel onverminderd doorlopen tot op dat ogenblik.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2001-2002

1er MARS 2002

Proposition de loi relative au financement des membres de la famille royale
(Déposée par M. Jean-Marie Dedecker et consorts)

DÉVELOPPEMENTS

Le 18 octobre 2001, le Sénat a décidé de créer, au sein de la commission des Finances et des Affaires économiques, un groupe de travail chargé de préparer une proposition de loi relative aux dotations en faveur des membres de la famille royale.

Cette proposition de loi s'inscrit dans le prolongement des discussions qui se sont déroulées en commission à l'occasion de l'examen du projet de loi modifiant la loi du 7 mai 2000 attribuant une dotation annuelle à Son Altesse Royale le Prince Philippe et une dotation annuelle à Son Altesse Royale la Princesse Astrid.

La proposition répond à un certain nombre de souhaits qui ont été émis par plusieurs sénateurs. Il fallait d'abord des critères sur lesquels le législateur pourrait se baser pour fixer les dotations. Actuellement, ces critères paraissent totalement aléatoires. L'élaboration d'un régime légal «abstrait» répond donc aussi à l'intérêt de la sécurité juridique des membres de la famille royale elle-même.

Par ailleurs, un minimum de réflexion s'impose sur le rôle des princes et princesses. Il ne semble plus tenable d'allouer une dotation à tous les enfants du Roi ni de leur faire assumer à tous des missions de représentation. Il paraît opportun de prévoir la mise en vigueur d'un nouveau régime à compter de l'accession au trône du prochain souverain, les dotations actuelles restant applicables jusque-là.

Het nieuwe systeem vermijdt eveneens pijnlijke en steeds wederkerende publieke debatten in het Parlement, zelfs bij heuglijke gebeurtenissen zoals een huwelijk. Ook bij de publieke opinie groeit de indruk dat de leden van de koninklijke familie cadeaus krijgen die door het Parlement op arbitraire wijze werden uitgedeeld. Dit tast het gezag van de constitutionele monarchie aan. Hier geldt dan ook dezelfde *ratio legis* als bij het vaststellen van de civiele lijst.

In de toekomst lijkt het aangewezen de financiering van de leden van de koninklijke familie ook een grondwettelijke basis te geven, of eventueel het systeem van de civiele lijst te hervormen. Aangezien artikel 89 van de Grondwet echer niet voor herziening vatbaar is, valt dit buiten het bereik van deze legislatuur.

Commentaar bij de artikelen

Artikel 2

Dit artikel bevat een aantal definities. Het begrip «vermoedelijke troonopvolger» is tot nu toe niet ingevuld, maar komt wel voor in de artikelen 102, 107, 111 en 112 van het Strafwetboek. Deze omschrijving bouwt voort op artikel 85 van de Grondwet, dat bepaalt dat de grondwettelijke macht overgaat «bij erfopvolging (...) op natuurlijke en wettige nakomelingen, in de rechte lijn, van Z.M. Leopold, Joris, Christiaan, Frederik van Saksen-Coburg en volgens eerstgeboorterecht». Er zal dus steeds een troonopvolger zijn; het concept van een benoemde «kroonprins» bestaat niet in het Belgische publiek recht. Het begrip «afgetreden Koning» wijst op de Koning die afstand gedaan heeft van de troon en derhalve de troon «niet meer bezit».

Artikel 3

Dit artikel kent een dotatie toe aan de vermoedelijke troonopvolger. Het lijkt redelijk deze dotatie pas te laten ingaan vanaf het achttiende levensjaar. In het tweede lid wordt een aparte dotatie verleend aan de echtgenoot of echtgenote van de vermoedelijke troonopvolger. Enerzijds vermijdt men zo dat de wetgever de dotatie dient te verhogen bij een huwelijk. Anderzijds, is het een bevestiging van de onafhankelijkheid van gehuwde partijen en geeft het de aangetrouwde persoon de mogelijkheid eigen representatieve taken op te nemen en te organiseren.

Le nouveau système permettrait aussi de ne plus avoir à tenir au Parlement des débats publics, pénibles et récurrents, sur cette question, y compris à l'occasion d'heureux événements comme un mariage. L'opinion publique a par ailleurs de plus en plus le sentiment que les membres de la famille royale reçoivent des cadeaux qui leur sont distribués par le Parlement de manière arbitraire. Ce sentiment nuit à l'autorité de la monarchie constitutionnelle. C'est donc la même *ratio legis* que pour la fixation de la liste civile qui s'applique en l'occurrence.

À l'avenir, il conviendrait également de conférer une base constitutionnelle au financement des membres de la famille royale, ou éventuellement de réformer le système de la liste civile. Comme l'article 89 de la Constitution n'est pas soumis à révision, cet objectif ne peut toutefois être réalisé au cours de la présente législature.

Commentaire des articles

Article 2

Cet article définit une série de notions. Celle d'«héritier présomptif de la couronne» ne l'a jamais été à ce jour, mais elle figure aux articles 102, 107, 111 et 112 du Code pénal. Cette notion découle de l'article 85 de la Constitution, qui dispose que les pouvoirs constitutionnels «sont héréditaires dans la descendance directe, naturelle et légitime de S.M. Léopold, Georges, Chrétien, Frédéric de Saxe-Cobourg, par ordre de primogéniture». Il y aura donc toujours un héritier de la couronne; la notion de prince royal nommé n'existe pas en droit public belge. La notion de «conjoint du Roi» est précisée pour éviter qu'il puisse y avoir confusion au cas où le chef de l'État serait de sexe féminin. La notion de «Roi abdicataire» vise le Roi qui a renoncé à la couronne et qui, dès lors, «ne détient plus la couronne».

Article 3

Cet article accorde une dotation à l'héritier présomptif de la couronne. Il semble raisonnable de n'accorder cette dotation qu'à partir de l'âge de dix-huit ans. L'alinéa 2 octroie une dotation distincte au conjoint de l'héritier présomptif de la couronne. D'une part, on évite ainsi de devoir majorer le montant de la dotation en cas de mariage. D'autre part, on consacre l'autonomie des conjoints et on permet à la personne mariée à l'héritier présomptif d'assumer et d'organiser ses propres missions de représentation.

Artikel 4

In dit artikel wordt een dotatie toegekend aan de weduwe of weduwnaar van het staatshoofd of de troonopvolger, evenals aan de Koning die afstand doet van de troon.

De dotatie van Koningin Fabiola als weduwe van wijlen Koning Boudewijn blijft gehandhaafd.

Artikelen 5 en 6

Deze artikelen werden overgenomen uit eerdere dotatiewetten en regelen de betaling.

Artikelen 7 en 8

Deze artikelen regelen de inwerkingtreding van de nieuwe regeling.

De bepaling over de dotatie voor de echtgenote van de vermoedelijke troonopvolger treedt slechts in werking bij de eedaflegging van de volgende koning. Deze dotatie werd immers al verrekend bij het huwelijk van de huidige kroonprijs Filip.

De dotaties voor prinses Astrid en prins Laurent blijven eveneens gehandhaafd tot aan de eedaflegging van de volgende koning. Prinses Elisabeth komt dan immers in aanmerking voor een dotatie als vermoedelijke troonopvolger.

In het 170-jarige bestaan van ons koninkrijk is er voor de koningskinderen slechts één uitzondering gemaakt op het principe dat enkel de vermoedelijke troonopvolger een dotatie krijgt. In 1856 werd, op verzoek van Leopold I, een dotatie van 200 000 frank toegekend aan prins Philippe, Graaf van Vlaanderen. Toen Leopold II in 1865 de troon besteeg, werd prins Philippe troonopvolger en behield hij zijn dotatie.

Tegen elke traditie in ontstonden er na meer dan anderhalve eeuw op een paar jaar tijd dubbel zoveel uitzonderingen.

In 1999 werd aan prinses Astrid een dotatie toegekend met als officieuze reden haar plichtplegingen voor het «Rode Kruis» en «Kroostrijk Gezin».

Op basis van het «gelijkheidsbeginsel» werd dan ook aan prins Laurent een dotatie toegekend, om discriminatie tussen de koningskinderen te vermijden. De toekenning van een dotatie aan de «tweede» vermoedelijke troonopvolger, zou diezelfde discriminatie opnieuw in de hand werken. De werkgroep «Dotaties» werd opgericht om dit euvel te verhelpen.

In geen enkel Europees vorstenhuis worden aan koningskinderen dotaties toegekend, behalve aan de

Article 4

Cet article accorde une dotation à la veuve ou au veuf du chef de l'État ou de l'héritier présomptif de la couronne, de même qu'au Roi qui renonce à la couronne.

La dotation de la Reine Fabiola, en sa qualité de veuve de feu le Roi Baudouin, est maintenue.

Articles 5 et 6

Ces articles sont empruntés aux lois de dotation antérieures et règlent les modalités du paiement des dotations.

Articles 7 et 8

Ces articles règlent l'entrée en vigueur du nouveau régime.

La disposition relative à la dotation du conjoint de l'héritier présomptif de la couronne n'entrera en vigueur qu'à la prestation de serment du prochain Roi. Cette dotation a, en effet, déjà été imputée lors du mariage de l'actuel prince héritier, Philippe.

Les dotations de la princesse Astrid et du prince Laurent sont aussi maintenues jusqu'à la prestation de serment du prochain souverain. En effet, la princesse Élisabeth entrera alors en ligne de compte pour une dotation en qualité d'héritière présomptive de la couronne.

Au cours des 170 ans d'histoire du royaume, il n'a été fait, pour les enfants royaux, qu'une seule exception au principe selon lequel seul l'héritier présomptif de la couronne reçoit une dotation. En 1856, à la demande de Léopold Ier, on a accordé une dotation de 200 000 francs au prince Philippe, comte de Flandre. Lorsque Léopold II monta sur le trône en 1865, le prince Philippe devint héritier de la couronne et conserva sa dotation.

Après plus d'un siècle et demi, à l'encontre de toute tradition, le nombre d'exceptions a doublé en l'espace de quelques années.

En 1999, une dotation a été octroyée à la princesse Astrid, officieusement justifiée par ses obligations en faveur de la Croix-Rouge et des Familles nombreuses.

En se fondant sur le «principe d'égalité», on a alors octroyé aussi une dotation au prince Laurent, afin d'éviter une discrimination entre les enfants royaux. L'octroi d'une dotation au «deuxième» héritier présomptif de la couronne ferait réapparaître la même discrimination. Le groupe de travail «Dotations» a été créé pour résoudre ce problème.

Il n'existe aucune maison royale en Europe où, l'héritier présomptif de la couronne mis à part, les

vermoedelijke troonopvolger. België is de enige uitzondering met prinses Astrid en prins Laurent.

Ter illustratie: in Groot-Brittannië bedragen de dotaties 14,4 miljoen EUR, waarvan 12,8 miljoen voor koningin Elisabeth, 0,6 miljoen voor prins Philip en 1 miljoen voor de koningin-moeder. Prins Charles krijgt niets.

In Nederland bedragen de dotaties 6,7 miljoen EUR. Koningin Beatrix 3,6 miljoen, prins Claus 0,2 miljoen, prinses Juliana 1 miljoen, prins Bernhard 0,6 miljoen en kroonprins Willem Alexander 0,8 miljoen EUR. De andere kinderen van koningin Beatrix krijgen niets.

In Zweden ontvangt uitsluitend de Koning een dotatie (4,5 miljoen EUR).

In alle andere koningshuizen oefenen de koningskinderen een notoir beroep uit of leven ze van het fortuin van hun ouders.

Jean-Marie DEDECKER.
Vincent VAN QUICKENBORNE.
Michiel MAERTENS.
Josy DUBIÉ.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In deze wet wordt verstaan onder:

1° «vermoedelijke troonopvolger»: de verwachte erfgenaam van de grondwettelijke macht van de Koning, zoals bepaald in artikel 85 van de Grondwet;

2° «echtgenote van de Koning»: de echtgenoot of echtgenote van de persoon die drager is van de grondwettelijke macht van de Koning;

3° «afgetreden Koning»: de Koning die de troon niet meer bezit;

4° «spilindexen»: de getallen behorend tot een reeks waarvan het eerste het indexcijfer der consumentenprijzen van de maand december 2001 is, en elk van de volgende bekomen wordt door het voorgaande te vermenigvuldigen met 1,02.

enfants royaux se voient octroyer des dotations. La Belgique est l'unique exception avec les dotations de la princesse Astrid et du prince Laurent.

Signalons, à titre d'exemple, qu'en Grande-Bretagne, le montant des dotations s'élève à 14,4 millions d'euros, dont 12,8 millions pour la reine Élisabeth, 0,6 million d'euros pour le prince Philippe et 1 million pour la reine mère. Le prince Charles ne reçoit rien.

Aux Pays-Bas, les dotations s'élèvent à 6,7 millions d'euros, dont 3,6 millions pour la reine Béatrix, 0,2 million pour le prince Claus, 1 million pour la princesse Juliana, 0,6 million pour le prince Bernard et 0,8 million pour le prince héritier, Willem Alexander. Les autres enfants de la reine Béatrix ne reçoivent rien.

En Suède, seul le roi reçoit une dotation (4,5 millions d'euros).

Dans toutes les autres maisons royales, les enfants royaux exercent notoirement une profession ou vivent de la fortune de leurs parents.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Dans la présente loi, on entend par:

1° «héritier présomptif de la couronne»: l'héritier escompté des pouvoirs constitutionnels du Roi, au sens de l'article 85 de la Constitution;

2° «conjoint du Roi»: le conjoint de la personne investie des pouvoirs constitutionnels du Roi;

3° «Roi abdicataire»: le Roi qui ne détient plus la couronne;

4° «indices-pivots»: les nombres appartenant à une série dont le premier est l'indice des prix à la consommation du mois de décembre 2001 et dont chacun des suivants est obtenu en multipliant le précédent par 1,02.

Art. 3

Vanaf de leeftijd van achttien jaar ontvangt de vermoedelijke troonopvolger jaarlijks een dotatie ten laste van de Schatkist van het Rijk, waarvan het bedrag bij wet wordt bepaald.

De echtgenoot of echtgenote van de vermoedelijke troonopvolger ontvangt jaarlijks een dotatie ten laste van de Schatkist van het Rijk. Het bedrag van deze dotatie wordt bij wet bepaald op basis van het bedrag van de in het eerste lid bedoelde dotatie.

Art. 4

De afgetreden Koning ontvangt jaarlijks een dotatie ten laste van de Schatkist van het Rijk, waarvan het bedrag bij wet wordt bepaald.

Bij overlijden van de Koning, ontvangt de overlevende echtgenote van de Koning jaarlijks een dotatie ten laste van de Schatkist van het Rijk. Bij overlijden van de vermoedelijke troonopvolger ontvangt de overlevende echtgenoot of echtgenote jaarlijks een dotatie ten laste van de Schatkist van het Rijk. Het bedrag van deze dotaties wordt bij wet bepaald.

Art. 5

De in de artikelen 3 en 4 bedoelde dotaties worden betaald per trimester en vóór vervallen termijn overeenkomstig de bepalingen van deze wet.

Art. 6

De overeenkomstig de artikelen 3 en 4 vastgestelde bedragen zijn gekoppeld aan de koopkracht op 1 januari 2002 die overeenstemt met het indexcijfer der consumptieprijzen van de maand december 2001. Deze bedragen worden aangepast aan de evolutie van het indexcijfer der consumptieprijzen bij overschrijding van een van de spilindexen.

Art. 7

De wet van 7 mei 2000 houdende toekenning van een jaarlijkse dotatie aan Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Filip, een jaarlijkse dotatie aan Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Astrid en een jaarlijkse dotatie aan Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Laurent wordt opgeheven.

Art. 8

Deze wet treedt in werking de dag waarop ze in het *Belgisch Staatsblad* wordt bekendgemaakt, met uitzondering van de artikelen 3 en 7 die in werking treden op de eerste dag van de derde maand die volgt

Art. 3

À compter du jour où il atteint l'âge de dix-huit ans accomplis, l'héritier présomptif de la couronne se voit allouer, à charge du Trésor public, une dotation annuelle dont le montant est fixé par la loi.

Le conjoint de l'héritier présomptif de la couronne se voit allouer, à charge du Trésor public, une dotation annuelle dont le montant est fixé par la loi sur la base de la dotation visée à l'alinéa 1er.

Art. 4

Le Roi abdicataire se voit allouer, à charge du Trésor public, une dotation annuelle dont le montant est fixé par la loi.

Au décès du Roi, le conjoint survivant du Roi se voit allouer, à charge du Trésor public, une dotation annuelle. Au décès de l'héritier présomptif de la couronne, le conjoint survivant se voit allouer, à charge du Trésor public, une dotation annuelle. Le montant de ces dotations est fixé par la loi.

Art. 5

Les dotations prévues aux articles 3 et 4 sont payables par trimestre et par anticipation selon les dispositions de la présente loi.

Art. 6

Les montants fixés conformément aux articles 3 et 4 sont liés au pouvoir d'achat au 1er janvier 2002, c'est-à-dire à l'indice des prix à la consommation du mois de décembre 2001. Ces montants sont adaptés à l'évolution de l'indice des prix à la consommation lors du dépassement d'un des indices-pivots.

Art. 7

La loi du 7 mai 2000 attribuant une dotation annuelle à Son Altesse Royale le Prince Philippe, une dotation annuelle à Son Altesse Royale la Princesse Astrid et une dotation annuelle à Son Altesse Royale le Prince Laurent, est abrogée.

Art. 8

La présente loi entre en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur belge*, à l'exception des articles 3 et 7, qui entrent en vigueur le premier jour du troisième mois qui suit la date de la prestation de serment,

op de eedaflegging, zoals bepaald in artikel 91 van de Grondwet, van de opvolger van Zijne Majesteit Albert, Felix, Humbert, Theodoor, Christiaan, Eugène, Marie, Koning der Belgen.

28 december 2001.

Jean-Marie DEDECKER.
Vincent VAN QUICKENBORNE.
Michiel MAERTENS.
Josy DUBIÉ.

visée à l'article 91 de la Constitution, du successeur de Sa Majesté Albert, Félix, Humbert, Théodore, Christian, Eugène, Marie, Roi des Belges.

28 décembre 2001.